
Reforma systemu szkolnictwa wyższego

Materiał roboczy KPN
na spotkanie dnia 8. stycznia 2016 r.

wersja z dnia 3.01.2016

Cele dyskusji

- Cel 1 Jak stworzyć nowoczesny system szkolnictwa wyższego o wznoszącej się pozycji międzynarodowej; kreatywnie oraz efektywnie współpracujący z otoczeniem wewnętrznym w Polsce (gospodarczym, społecznym, kulturowym, politycznym); zachowujący różnorodność rozwiązań dla uczelni; odbudowujący autonomię szkół, wolność badań naukowych; promujący doskonałość naukową opartą na jakości; odchodzący od paternalizmu i protekcjonalizmu w kształceniu studentów na rzecz profesjonalnego, naukowego i praktycznego partnerstwa
 - Cel 2 Przyjęcie dla realizacji celu 1 funkcjonalnego podejścia (modelu) do przygotowania nowego systemu gwarantującego jakość badań i kształcenia oraz odbiurokratyzowanie uczelni
 - Cel 3 Ustalenie, jakie są konieczne obszary regulacji oraz co należy zderegulować
 - Cel 4 Ustalenie, jakie należy podjąć kolejne kroki działania w celu sprawnego stworzenia ustawy
-

Model systemu szkolnictwa wyższego

DO DYKUSJI

Przykładowe analizy na następnych stronach

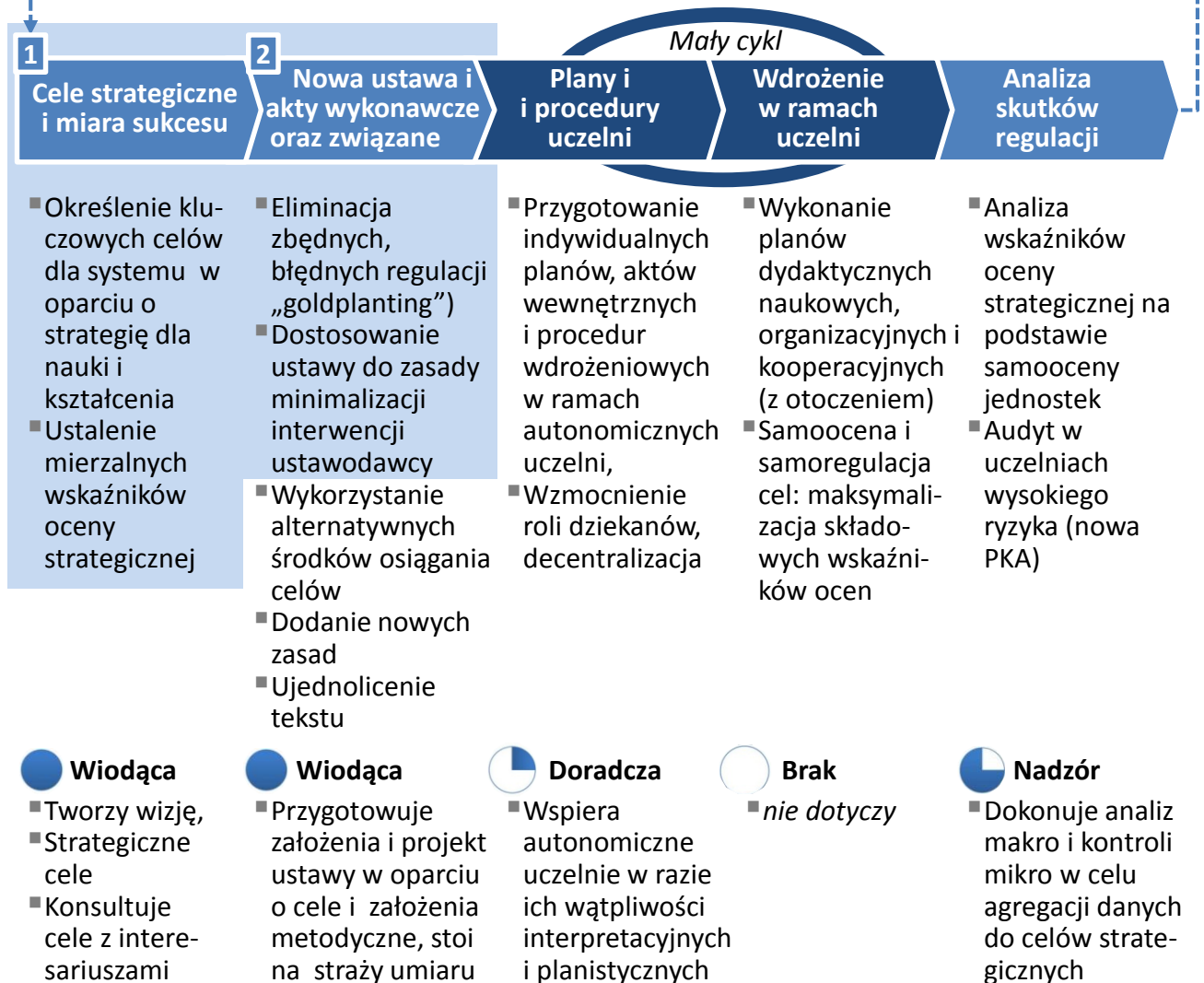
Model

Wielki cykl strategiczny

Zasadnicze założenia

- Model systemu szkolnictwa Wyższego oparty jest o dwa kluczowe cykle zapewniające:
 - Nową jakość i sterowność na poziomie makro – wielki cykl strategiczny
 - Autonomię i uczelni i uwolnienie energii naukowej w ramach małego cyklu wdrożeniowego
- Rola nowej ustawy i MNiSzW realizujących cel 1
- Inne podmioty uczestniczące: PKA, RGSzW, CK, itp. – udział w konsultacji i nadzorze

Rola ustawy i Ministra

1 Przykład: wstępne wyznaczenie celów strategicznych i miar sukcesu (I etap "wielkiego cyklu strategicznego")

DO DYSKUSJI

Potencjalna struktura celów strategicznych przykładowe cele
(trzeba je wszystkie wyznaczyć i zaprojektować normy prawne)

Przykładowe miary sukcesu
(do szczegółowego opracowania)

Wprowadzenie

- Reforma systemu poprzez zmianę ustawy wymaga określenia przez Ministra i rząd celów strategicznych dla szkolnictwa wyższego oraz przełożenia ich na instytucje prawne
- Cele nowe zostaną połączone z dobrymi tradycjami akademickimi
- Jednocześnie zostaną wyeliminowane luki konstrukcyjne i sprzeczności w zachowanych instytucjach prawnych

Efekty

Studenci i absolwenci

- Cel: przygotowanie wybitnych nauczycieli dla szkół oraz wybitnych specjalistów w innych dziedzinach, studia 5-2

Kadry

- Cel: więcej ról (nauczyciel, lider, koordynator projektów, menedżer, mentor, opiekun naukowy, odkrywca i wynalazca, popularyzator nauki)- większa efektywność pracy, nowy system awansu naukowego

Badania

- Nowa polityka grantowa, Preferowanie projektów spełniającej wymagania doskonałości naukowej, projektów innowacyjnych

Koszty

Centralne

- Zmiany w sposobie finansowania uczelni, udział w PKB: stała krocząca, nowy algorytm ograniczenie zatrudnienia, ujawnienie i zablokowanie dróg fasadowych wydatków

Jednostek

- Ograniczenie zatrudnienia
- Konsolidacje uczelni
- Odbudowa autorytetu uniwersytetu

- Lepsze wyniki matur za 15 lat, aktywność naukowa studentów, mobilność, studenci zagraniczni w uczelniach

- Efekt: liczniejsze granty międzynarodowe, publikacje w najlepszych czasopismach, wynalazki i patenty, wdrożenia

- Wdrożenia w przemyśle, inne innowacje społeczne, międzynarodowe sukcesy badań, wynalazki i odkrycia naukowe

- Wyższe wynagrodzenia, więcej grantów, lepsze laboratoria, uwaga na rok 2020!

- Lepsze warunki pracy i płacy, wyższe stypendia

2 Przykłady: jak przygotować nową ustawę: a) co warto zachować i poprawić, b) co nowego dodać (nowe zasady, normy i instytucje prawne), c) ujednolicenie

DO DYSKUSJI

Wprowadzenie

- Nowa ustawa ma zachować dobre, instytucje prawne, ale inne mają być

- wyeliminow.
- unowocześn.
- poprawione

- Ma też wyeliminować pozakonstytucyjne quasi źródła prawa (komunikaty, wzorce, wytyczne)

- Na ten stelaż należy „nałożyć” nowe zasady i instytucje potem

- Doprowadzić do spójności ustawy

Zmiany „stelaża” przykłady różnych problemów

Wyeliminować

- Np. umowy na czas określony adiunków
- Etatu Rzecznika Praw Absolwenta
- Dotacji celowych dla FRSE
- Konwent Rzeczników
- Delegacji z art. 164 ust 4
- Art. 170 c-g, itd... (potwierdzanie efektów uczenia się)
- KRK jako wzorzec obowiązkowy

Unowocześnić

- Np. Art. 111. obowiązki pracowników rozbudować: opiekun naukowy, mentor, lider projektów, wynalazca i odkrywca, menedżer, popularyzator nauki, itd. Tak Europ. Karta Nauk.
- Art. 167 a 2 ,Art. 130
- Radykalnie ograniczyć biurokrację KRK
- Studia doktoranckie
- Radykalnie zmienić PKA status inny

Poprawić (luki, sprzeczności) i zostawić

- Np. kursy kształcące i szkolenia
- Umowy art. 160 doprecyzować
- „po końcu cyklu zajęć dydaktycznych” ?
- Art. 132

Korzyści

- Np. stabilizacja zatrudnienia ze wzmocnieniem okresowych ocen
- System nie może obejmować opieką osób po studiach, od tego są inne podmioty
- Oszczędności, likwidacja fasad i pozorów
- Usunięcie zbędnego biurokratycznego zaostrzenia rygorów nie wymaganego przez UE – obalenie mitów

- Docenienie tych obowiązków w ocenach - korzyści: wyższy poziom młodej kadry, zaangażowanie we wdrożenia, uwolnienie aktywności
- Zaangażowanie w kontakty z otoczeniem, popularyzację, transfer wiedzy, różne profile naukowe i dydaktyczne w XXI w.
- Doktoranci – wzmocnić część metodologiczną studiów, skoncentrować studia w dobrych uczelniach, podnieść wymagania

- Wyeliminować niezgodność art. 2, 6, 13 p.3 i 167
- Czy umowa ze studentem może być zmieniona w czasie studiów ?

2 Ilustracja problemów do rozwiązania – przykłady przepisów wymagających na pewno zmiany z powodu: niejasności, sprzeczności norm (analitycznych, teleologicznych, prakseologicznych), luk konstrukcyjnych, itd...

DO DYSKUSJI

Przykłady przepisów źle zredagowanych lub niedostosowanych merytorycznie do obecnej sytuacji

art. 132, art. 45, art. 46, art. 8, art. 15a, art. 120, art. 126 p.3 i 4, art. 145a, art. 164 ust 4, art. 170 c-g, art. 167a2, art. 111, art. 119, art. 132 ust 3, art. 134, art. 135, art. 146 ust 2a, art. 189, art. 4, art. 40, art. 168a ib, art. 4, art. 6, art. 13, art. 160, art. 164, art. art. 42, art 129, art. 166, art. 9a p2, art. 46d

Przykłady całych fragmentów dysfunkcyjnych regulacji

- a) zasady ogólne systemu,
- b) PKA,
- c) KRK

Przykłady problemów, które budzą kontrowersje

- a) Profilowanie uczelni. Problem uczelni flagowych. Polaryzacja poglądów na ten temat.
- b) Dwuetatowość na uczelniach i na uczelniach i na wolnym rynku. Także polaryzacja poglądów.
- c) Monitoring karier w obecnej postaci – w KPN są 3 różne poglądy na ten temat, 1. za pozytywną oceną obecnej koncepcji, 2) za nowym modelem: losy wybranych absolwentów, 3) za zachowaniem minimalistycznego rozwiązania i wyeliminowaniem 80% rozwiązań , bo ta ustawa nie dotyczy osób po studiach, jeśli by miała dotyczyć, to powinna też konsekwentnie dotyczyć monitorowania uczniów, jako kandydatów na 2 i na 5 lat przed studiami, 4) za sprawdzeniem, czy obecny system będzie działał i wówczas podjęcie decyzji co dalej.

2 Przykładowa ramowa struktura ustawy, która zawierać będzie zmiany związane z nową strategią oraz zachowa dobre tradycje akademickie

DO DYSKUSJI

Dział

I	System szkolnictwa wyższego	▪ Napisać od nowa, skrócić, uogólnić, określić elementy systemu, ich powiązania wew. i zew., obecnie normy pochodzą z różnych koncepcji, są niespójne, ważne zasady systemu nie są wyeksponowane, a za to są tam drugorzędne, fasadowe i zbyt szczegółowe zbędne przepisy. Zostawić zasady tworzenia i likwidacji., nadzór, PKA inaczej, nowy algorytm,
II	Ustrój i zarządzanie w uczelni	▪ Zostawić sprawdzone rozwiązania, statut, organy, ale więcej autonomii i zmiana zakresu kompetencji – wzmocnienie dziekanów , zmienić finanse, zrównać w dostępie do finansowania uczelnie niepubliczne non profit o najwyższej jakości,
III	Praca i pracownicy uczelni	▪ Na nowo określić wymiar obowiązków i rodzaje tych obowiązków, stworzyć elastyczne i jasne zasady dla różnie wyprofilowanych ról pracowników oraz stabilne zatrudnienie i oceny. Przywrócić 50% Nowa polityka grantowa .Nowe drogi awansów umożliwiające wymianę kadr.
IV	Studia i studenci	▪ Nowocześnie określić prawa i zwłaszcza obowiązki studentów. Więcej pracy własnej; mniej biernego słuchania; napisać dział od nowa, bo jest chaotyczny i niespójny. Pozostawić dobre tradycje akad.,. Obniżyć radykalnie rolę KRK. Studia 5-2
V	Studia doktoranckie i doktoranci	▪ Zastosować nowe rozwiązania, aby podnieść poziom, np. nakazać na studiach organizację obowiązkowego przygotowanie metodologicznego, wyższe wymagania „na wejściu”, konsolidacja studiów w najlepszych jednostkach.
VI	Bezpieczeństwo i porządek na uczelni	▪ Przejrzeć i wzmocnić oraz unowocześnić zwłaszcza bezpieczeństwo i ochronę danych pracowników i studentów oraz ochronę przez uczelnię dorobku naukowego pracowników w Internecie.
VII	Zmiany w przepisach dotychczasowych, przepisy dostosowujące, przejściowe, końcowe	▪ Poprawić i uzupełnić liczne ustawy (o finansowaniu nauki, o stopniach i tytule, O PAN, dotyczące gospodarki innowacji, rozwoju.) Uchylić „prawo powielaczowe” w systemie szkolnictwa, pozostawić ustawy, rozporządzenia, statuty i regulaminy. Jasno określić wagę różnych pozaprawnych regulacji (PKA, CK itd.) i oddzielić je wyraźnie od prawa
XX	Załączniki do ustawy	▪ Skrócić ustawę, regulując więcej poprzez lex generalis i wyeliminować niektóre rozporządzenia wprost dotyczące praw i obowiązków, dodać zamiast tego krótkie i trwalsze załączniki do ustawy albo wprost ogólne przepisy w ustawie – to jest możliwe

Niektóre – przykładowe - założenia podjętych prac

DO DYSKUSJI

- Celowość przygotowania nowej ustawy jest uznana przez środowisko, to ułatwia sprawę zmian, są oczekiwane.
- Rząd i Premier mają dane i programy dotyczące systemu szkolnictwa i sprawnie przygotowują jasne cele strategiczne do 2020 oraz wizję do 2030 r. W diagnozach i projektach wykorzystają przygotowane w 2015 r. dokumenty opracowane przez różne gremia i środowiska, zawierające ich wyraźne stanowiska; są one aktualne, a więc konsultacje będą dotyczyć tylko kwestii dyskusyjnych, lista dyskutowanych problemów musi być dobrze przygotowana i nie powinna być długa. Muszą się na niej znaleźć co najmniej: nowe zasady osiągania doskonałości naukowej i jakości kształcenia. PKA I KRK do radykalnej zmiany. Także habilitacje (problem związany, spoza ustawy) do poprawy. Odbiurokratyzowanie.
- Nowa ustawa wyznaczy nowe cele, będzie spójna, zwięzła i jasna. Będzie ogólniejsza niż obecna. Będzie mniej aktów wykonawczych.
- Odbiurokratyzuje autonomiczne uczelnie, zachowa nadzór Ministra i oceny jakości, ale przez podmioty spoza aparatu państwa (np. nowa PKA), pozwoli na pluralizm rozwiązań w systemie oraz powiąże uczelnie z gospodarką. Odbuduje więzi nauki z otoczeniem. Doskonałość naukowa zostanie związana z ogólną kreatywnością naukową, docenianą w pracy opieką naukową, doradztwem, popularyzacją, wdrożeniami, zaangażowaniem społecznym i innowacyjnością, itd. Odstąpi się od paternalizmu wobec studentów na rzecz podniesienia wymagań. Koncepcja dotąd realizowana „studentów różnych prędkości” nie będzie wpływać na obniżanie poziomu kształcenia, bo będzie się realizować „singapurski model kształcenia”.
- Wyeliminowane zostaną „nadregulacje” ustawowe oraz pseudo – prawne unormowania typu „goldplanting” związane zwłaszcza z unijnym „soft law”, zamiast tego postawi się na ogólne zasady w ustawie i podjęcie alternatywnych środków osiągania celów i samoregulację uczelni. To wyzwoli energię naukową i umożliwi autentyczną reformę dydaktyki. Fasadowe oceny PKA i inne utracą biurokratyczne znaczenie i nie będą blokować reform, tak jak obecnie.
- Wyeliminowane zostaną dziwne quasi-”źródła prawa” (komunikaty, wytyczne, wzorce) typu „prawa powielaczowego” generujące mnóstwo zbędnych obowiązków biurokratycznych
- Wszystkie wyżej przedstawione w slajdach 2-7 elementy działań zawierają tylko schematy, przykłady problemów i rozwiązania, pokazują jedynie drogę do pokonania. Każdy z elementów trzeba wypełnić treścią rozwiązań w stosunkowo krótkim czasie.

Kluczowe proponowane rozwiązania merytoryczne są m.in. zawarte w dokumencie KPN z 2015 r. ”Program rozwoju nauki w Polsce w latach 2015- 2030” (tam też cele i założenia modelu)

Ramowo - kolejne kroki

DO DYSKUSJI

Zadania

Czas optymalny/za długi

■ Opracowania założeń merytorycznych i metodycznych (warsztatowych, formalnych) projektu ustawy. Strategiczne decyzje polityczne.	■ 3 miesiące/6 miesięcy
■ Konsultacje	■ 2 miesiące/4 miesiące
■ Przygotowania na tej podstawie projektu ustawy wraz z załącznikami i projektami rozporządzeń	} ■ 4 miesiące/6 miesięcy
■ Przygotowania projektów zmian w ustawach powiązanych i powiązanych aktach wykonawczych (ustawa o finansowaniu nauki, o stopniach i tytule naukowym, o PAN, o ... oraz w innych ustaw	
■ Konsultacje	■ 2 miesiące/4 miesiące
■ Uchwalenie ustawy i ustanowienie lub zmiany pozostałych aktów powiązanych.	■ 0.5 miesiąca/1 miesiąc

**Ustawa może być uchwalona w grudniu 2016 r. i może wejść w życie od 1.10. 2017 r.
albo może być uchwalona w grudniu 2017 r i wejść w życie 1. 10. 2018 r.**